

MERKWAARDIG VOORBEELD VAN INSTINCT.

De bonte natuur van het zuiden, reeds wemelende van kapellen en andere luchtbewoners, die als stoeijende zich in het zonlicht verlustigen, gaf mij heden stof tot de volgende opmerking.

Hoe komt het toch, dat de dieren in den natuurstaat zich zoo geregeld met hun gelijken paren? Mij dunkt, voor vergissingen bestaat hier gelegenheid in overvloed. Insecten, spinnen, reptiliën', visschen, vogels, zoogdieren van allerlei soort wemelen in de natuur door elkander. En niet zelden gebeurt het, dat twee verwante soorten sprekend op elkander gelijken en dat de geoefende zoöloog de grootste moeite heeft ze van elkander te onderscheiden. En nogtans: elk dier weet, voor zoover mij bekend is, zorgvuldig de exemplaren van zijne eigen soort ter paring uit te kiezen. Welke is de oorzaak van deze doeltreffende keuze? Een insect is toch geen zoöloog; het heeft zich toch niet geoefend in de kunst van determineren. Hoe nu, dat het den zoöloog weet te beschamen in de kunst om zijne soortgenooten van anderen te onderscheiden? En te verwonderlijker schijnt ons de zaak, zoo we bedenken, dat het dier niet eens de middelen van den zoöloog tot zijne beschikking heeft. De zoöloog bekijkt zijn voorwerp van alle kanten, hij ontleedt het; hij beziet het door een vergrootglas, hij vergelijkt het met andere exemplaren. Maar, hoe zal het mannetje van een insect zichzelf naauwkeurig bestuderen en zich vergewissen, of een gegeven wijfje van dezelfde soort als hij is, ja dan neen? Moge hem dit in vele gevallen gelukken, hoe zou dit mogelijk zijn als het gebeurt — en het verschijnsel is gewoon genoeg — dat het wijfje in menig opzigt weinig op het mannetje gelijkt. Is het dan misschien de reuk, die hem hierbij leidt? Bekende verschijnsels, die men bij insecten heeft waargenomen, zouden het doen vermoeden. Maar, laat het zich aannemen, dat twee aanverwante soorten belangrijk in reuk verschillen? En al is het de reuk — wat dringt het dier op een bepaalden, en niet op een anderen, reuk af te gaan?

En wat dringt het mannetje van den glimworm om het schijnsel van het wijfje voor een soort van lichtbaak aan te zien en zich hiernaar te rigten?

Hoedanig het antwoord op deze vragen ook zij, we kunnen, dunkt mij, in elk geval wel bij voorbaat aannemen, dat hier in het spel is een hoogst merkwaardig instinct, een instinct op hetwelk men dikwijls te weinig acht geeft.

En ik acht het niet onbelangrijk er de aandacht op te vestigen. Want: het instinct is ongetwijfeld dat verschijnsel van de natuur, hetwelk de meeste aanspraak op onze belangstelling heeft. De verschijnselen van het instinct toch zijn misschien de krachtigste motieven, die ons dringen in de natuur het werk van eene intelligente zelfbewuste magt te zien. Het instinct van de dieren en zijne onmiskenbare doeltreffendheid is een vaste grond van de hoop, dat het instinct van den mensch, hetwelk hem dringt het oog vertrouwend naar boven en in de toekomst te slaan, hem niet bedriegen zal.

CANNES, 17 Maart 1867.

F. A. HARTSEN.